

Roztroušená skleróza

Epidemiologie

Genetika

Environmentální faktory

Etiopatogeneze

Léčba

Yvonne Benešová

Neurologická klinika

LF MU a FN Brno

Roztroušená skleróza

- Chronické, zánětlivé, autoimunitní demyelinizační onemocnění CNS
mozek, mícha, optický nerv
- Poprvé byla popsána 1868 Jean-Martin Charcotem
v patologických studiích *sclérose en plaques*
Typickou známkou RS je opakující se demyelinizace
CNS, diseminovaná v prostoru a čase
- Postihuje asi 2.5 miliónu lidí
- Je hlavní příčinou neurologické invalidity
mladých dospělých osob

Roztroušená skleróza

- Mladí lidé 20-40 let
zřídka děti, po 60. roce
- Převážně ženy - 2:1
- Incidence a prevalence této choroby
v posledních letech stále mírně stoupá
- Rasový faktor
prevalence RS se liší u jednotlivých etnik
největší vnímavost bílé rasa - 1
černa rasa poloviční
orientální rasa – nejnižší 0.1

Roztroušená skleróza

- Multifaktoriální onemocnění
- Podíl genetických - 80 malých genů a zevních faktorů
- Teorie genetického nastavení organismu
- Onemocnění je spuštěno vlivem určitých zevních faktorů -
infekce, vitamin D, geografický gradient
rasa, hormonální vlivy, stres

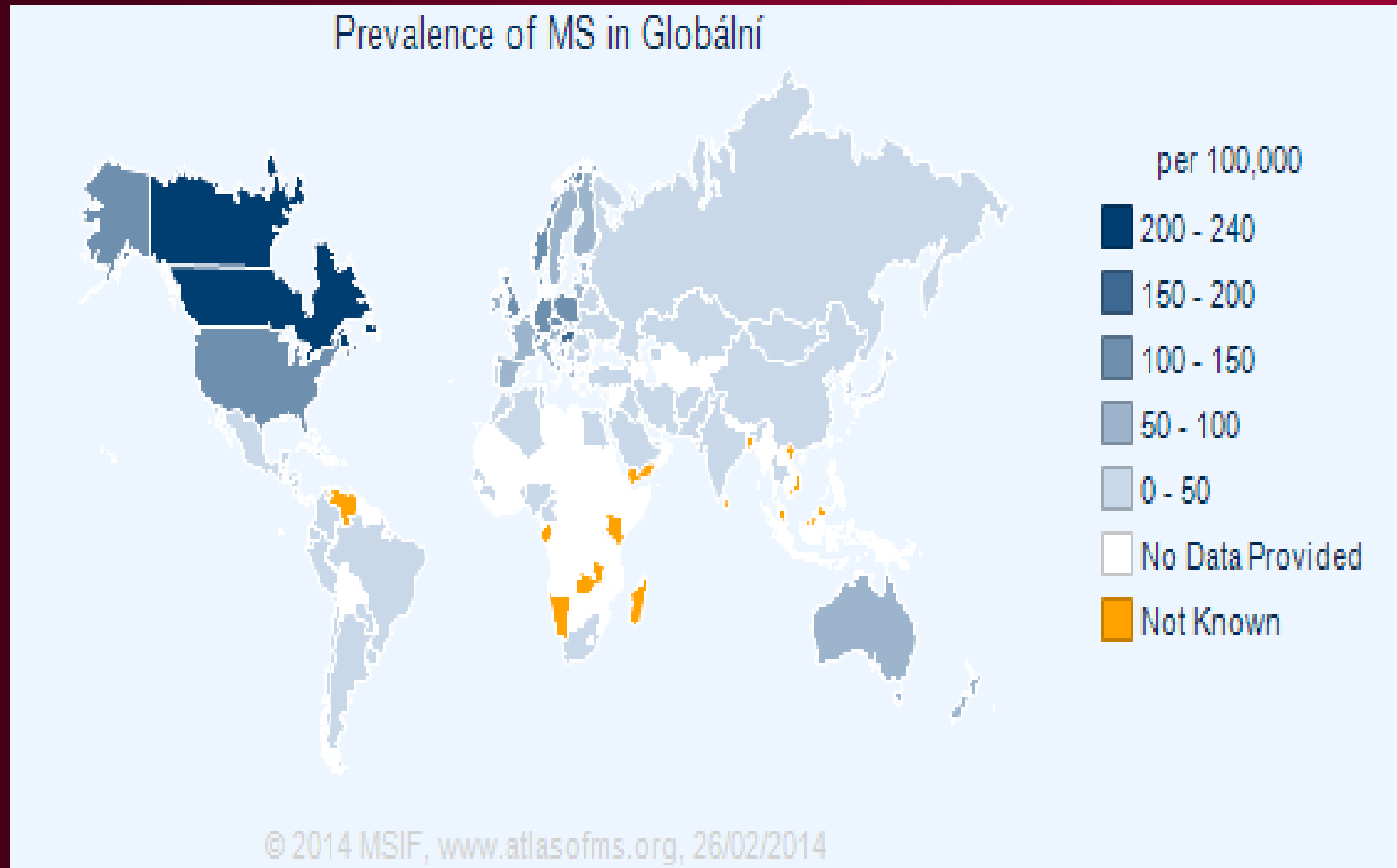
Geografická distribuce RS

- Výskyt onemocnění se zvyšuje se vzdáleností od rovníku-geografický gradient
- Prevalence v ČR činí 150/100 000 obyvatel
- Sever USA, Kanada a severní Evropa 224-300/100 000 obyvatel
- Jih USA, jih Evropy, Austrálie 80/100 000 obyvatel

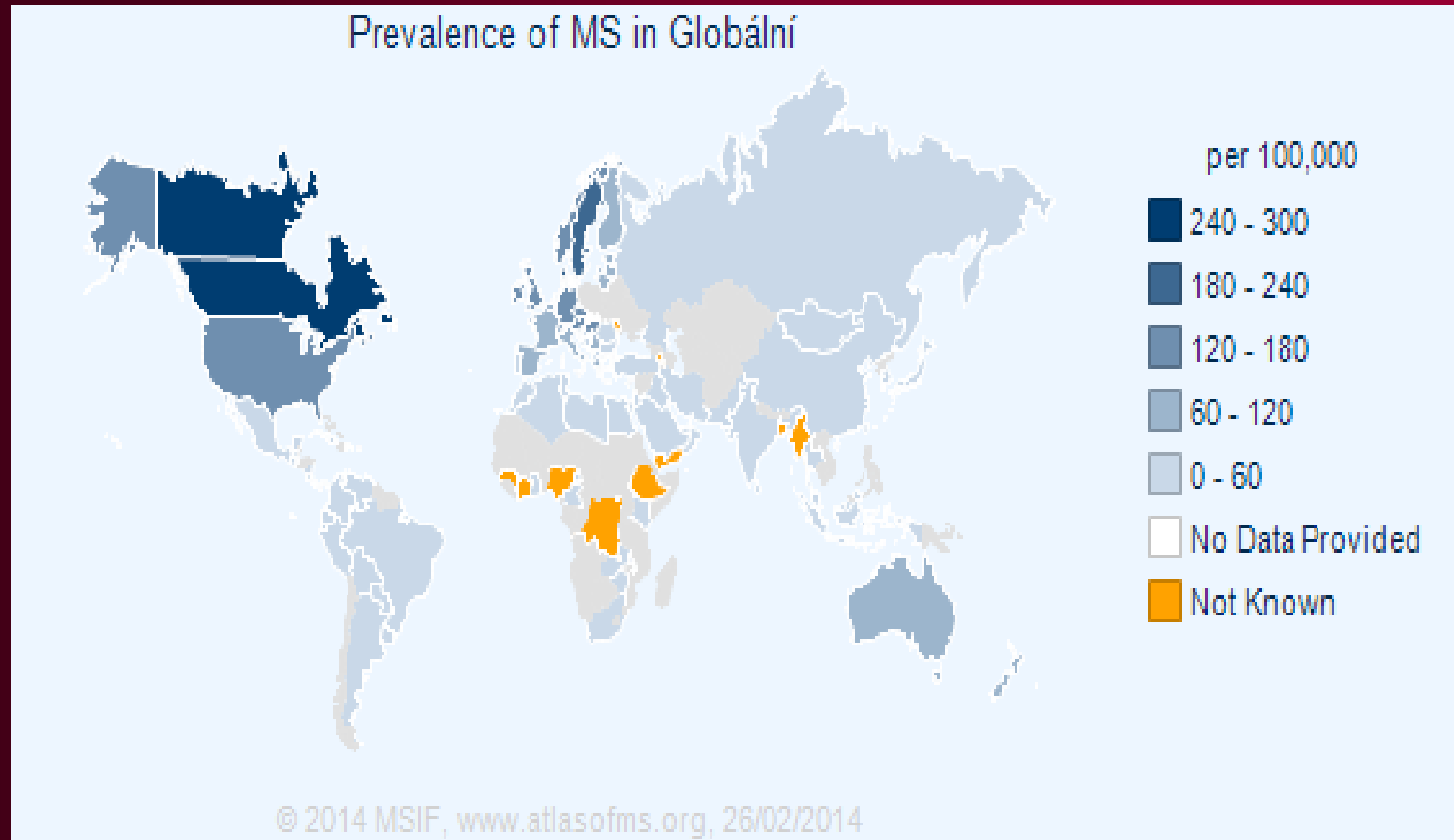
Geografická distribuce RS

- Nejnižšího riziko prevalence Asie, Afrika 5/100 000
- Latinská Amerika 20/100 000
- Pravidlo o stoupající prevalenci se zvyšující se zeměpisnou šířkou neplatí absolutně
- Prevalence na Sicilii 53/100 000

World Health Organisation Atlas MS resources in the world 2008

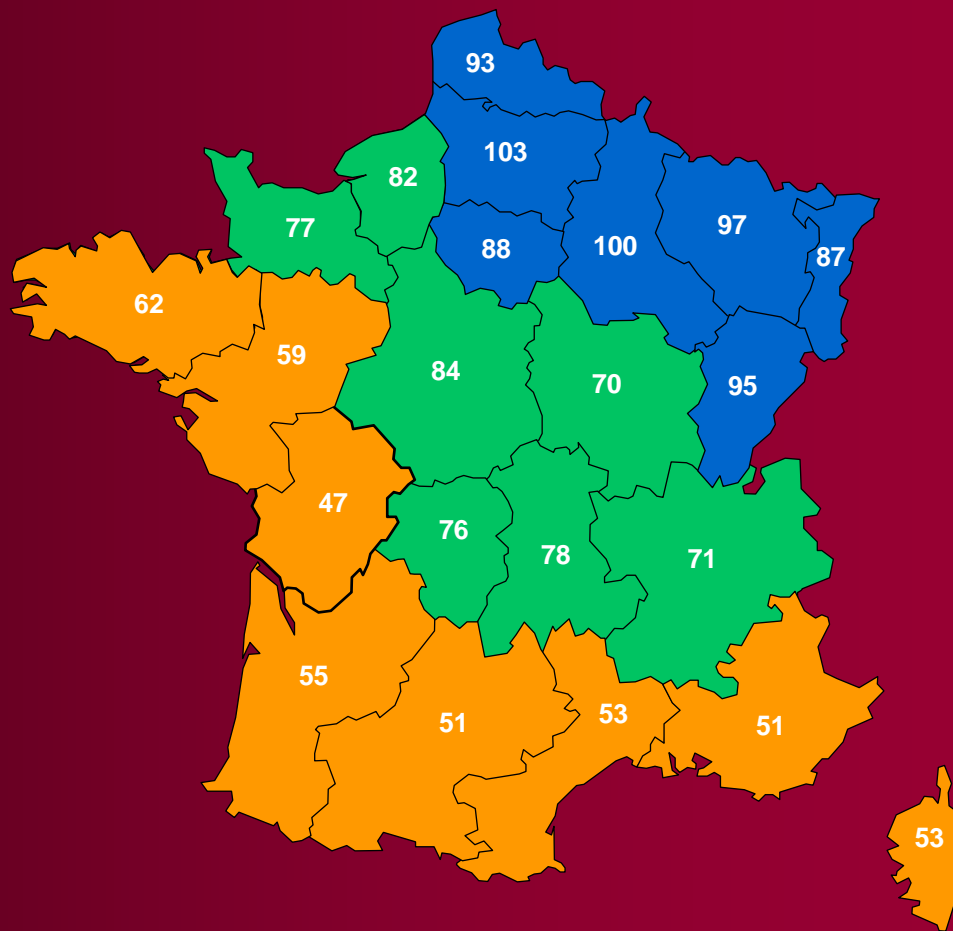
World Health Organisation Atlas MS resources in the world 2013

Geografická distribuce RS

- Francouzská studie potvrzuje, že prevalence RS stoupá se vzdáleností od rovníku u homogenní populace Vukusic, 2007
- 4 mil. rolníků
- J-S

Migrační studie

vliv migrace na prevalenci RS

- Migrační studie se zabývají rizikem rozvoje RS u přistěhovalců
- Důležitou roli hraje věk
- Pokud se člověk vystěhuje po 15 roce věku, přináší si s sebou riziko země, kde vyrostl

Typy průběhu roztroušené sklerózy

- **Relabující-remitentní RS**
- U 85% pacientů onemocnění začíná akutně vzniklým neurologickým příznakem
Jde o akutní vzplanutí zánětu- **ataku, relaps** trvajícím déle než 24 hodin.
- Ataka nemusí zanechat trvalé neurologické postižení
- Následuje období klinické remise; různě dlouhé období- měsíce, roky

Klinické příznaky

- **Postižení zrakového nervu - až 25 %**
- retrobulbární neuritis -bolesti za okem, snížení zrakové ostrosti
- krátkodobé zamlžení, výpadky zorného pole, odlišné vnímání barev
- **Dvojité vidění, problémy s pohybem očí**
- **Poruchy citlivosti - až 15 %**
- necitlivost, mravenčení, brnění nebo mrazení které se objevují na jakékoli části těla
- **Potíže s řečí** – nejčastěji se jedná o dysartrii, řeč může být tzv. sakadovaná, špatně srozumitelná

Klinické příznaky

- Poruchy hybnosti (50 %)
- centrální - hemi, para, kvadruparézy
- Problémy s koordinací pohybů
- Poruchy rovnováhy, závratě, potíže s chůzí

- Poruchy močení, svěračů - častá mikce, pocit neúplného vyprázdnění, inkontinence

Klinické příznaky

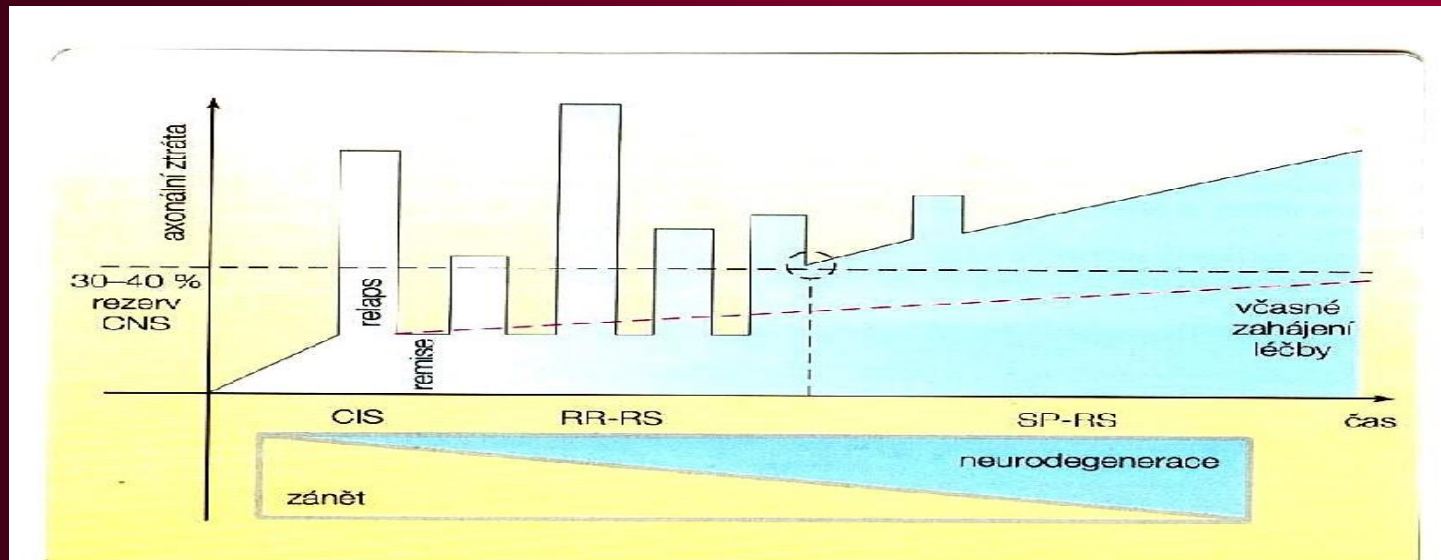
- Únava 85 %
- přechodná provázející ataku onemocnění a spojená často se zvýšenou námahou, kterou je nutno vyvinout v případě narušení některých nervových drah
- Dlouhodobá - objevuje se i v klidu
- K těmto projevům se přidávají psychické problémy (deprese, rozmrzelost, výkyvy nálad a celková emoční labilita, euforie) a poruchy soustředění
Poruchy paměti

Sekundárně chronicko-progresivní RS

- Tato fáze nastává asi za 15 let
- Postupná, pozvolná progrese onemocnění a invalidity
- Aktivita zánětu vyhasíná a neurodegenerace se stává hlavní příčinou neurologického postižení

Průběh onemocnění RS

- Dva děje- zánět a neurodegenerace
- Zpočátku převládá zánět
- Ataka-relaps- akutní vzplanutí zánětu
- Aktivita zánětu vyhasíná a neurodegenerace se stává hlavní příčinou neurologického postižení

Primárně progresivní RS

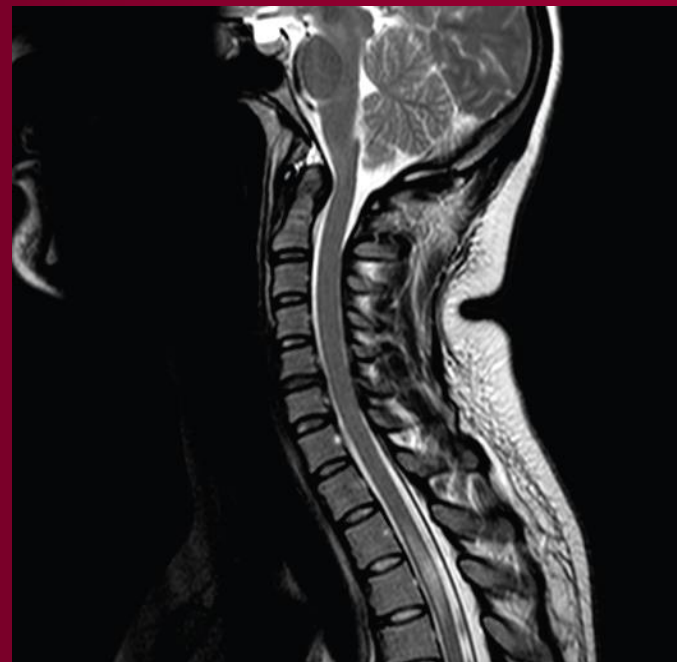
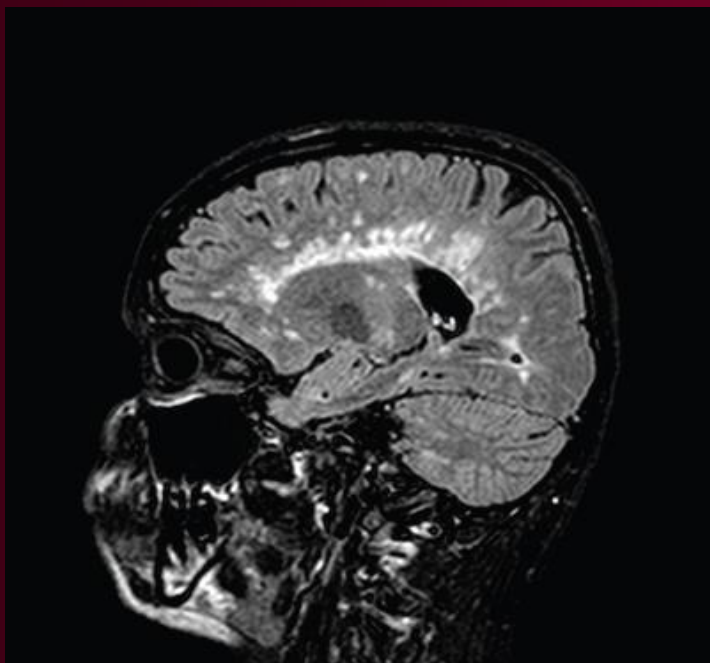
- Asi 10% pacientů
Dochází k pozvolnému nárůstu neurologického postižení bez klinických atak
- **Relabující- progredující forma RS**
- Asi 3% pacientů
Velmi agresivní průběh choroby s těžkými atakami neurologické symptomatologie s nedostatečnou úpravou a rychlým nárůstem neurologického postižení

Roztroušená skleróza

Etiopatogeneze

- Chronické zánětlivé onemocnění CNS
- demyelinizace
- plaky v bílé hmotě mozku
periventrikulárně, mozkový kmen
krční mícha, optický nerv
- axonální postižení
- mozková a míšní atrofie
- reverzibilní x ireverzibilní neurologický deficit

Nálezky na magnetické rezonanci

- demyelinizace a axonální degenerace
- plaky v bílé hmotě mozku periventrikulárně, mozkových hemisfér, corpus callosum, mozkový kmen, krční mícha, oční nerv
- mozková a míšní atrofie

Imunitní systém

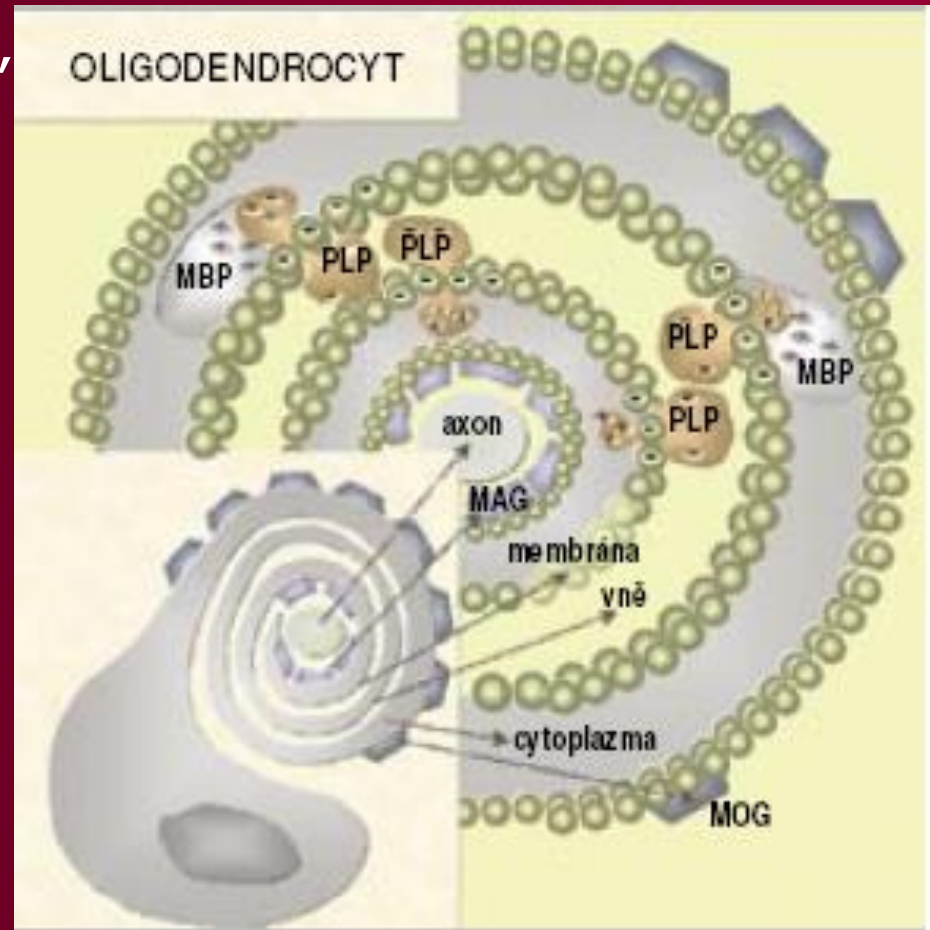
- Imunitní systém
  - Chrání proti 'cizím' vlivům, většinou ze zevního prostředí
  - Rozpozná 'vlastní' a 'cizí' antigeny
- Většinou toleruje 'vlastní' antigeny
- Rozpoznání 'cizího' antigenu obecně vede k imunitní odpovědi
- Prezentace antigenu T buňkám:
  - Antigen-presentující buňky (APCs) monocyto-makrofágové řady
  - T-buňky exprimují T-cell receptory (TCRs)

Etiopatogeneze

- **Autoimunitní onemocnění**
Bílé krvinky imunitního systému za určitých okolností rozpoznávají vlastní tkáň např. mozek, štítnou žlázu, cévy, ledviny jako cizí a zahájí útok
- Aktivace a množení T-lymfocytů- 10^5
- Začnou útočit proti antigenům CNS
MBP a druhotným autoantigenům
podobná sekvence aminokyselin
jako u některých virů, např. herpetických

Etiopatogeneze

- Autoimunitní odpověď začnou útočit- přímo proti CNS antigenům (MBG, MAP, MOG) a sekundárním autoantigenům
- Podobná sekvence aminokyselin MBP jako u některých virů-herpetických

Etiopatogeneze

- Aktivace a klonální proliferace
CD-4+ T-lymfocytů
CD-8+ cytotoxických T-lymfocytů
- Produkce zánětlivých mediátorů-cytokinů
interferony, interleukiny, tumor nekrotizující faktory
- CD-4+ T lymfocyty-Th1, Th-2, Th-17 subpopulace
- IL-2, IL-12, IFN gama, TNF-alfa prozánětlivé
- IL-17, IL-6, TNF-alfa
- IL-4, IL-10, IL-13, TGF-beta protizánětlivé

Etioopatogeneze

- Aktivace B-lymfocytů, syntéza protilátek
- Aktivované T, B-lymfocyty migrují přes HEB
- Migrace autoagresivních zánětlivých buněk přes HEB do CNS má zásadní význam pro formování zánětlivých RS lézí
- Důležitou roli v tomto procesu mají adhezivní molekuly, chemokiny a matrix metalloproteinázy

Biomarkery u RS

- Dosud nejsou k dispozici dostatečně spolehlivé biomarkery, poskytující informace o patofyziologickém procesu, aktivitě, tíži a prognóze onemocnění
- Biomarkery umožňující monitoraci léčby
- Z praktického hlediska jsou vhodné biomarkery, jejichž hladina je měřitelná v séru nebo plasmě

Etiopatogeneze

- Zánětlivé postižení CNS je považováno za klíčové pro aktivitu onemocnění formaci akutních lézí
- Destrukce myelinových pochev axonální degenerace poškození oligodendrocytů

Etioopatogeneze

- Stupeň zánětlivého postižení je v korelaci s rozsahem axonální ztráty
- Primární axonální degenerace neurodegenerace
- Při vyčerpání axonálních rezerv CNS (30-40%) dochází k nevratnému postižení a invaliditě

Roztroušená skleróza

Genetické faktory

- Nejedná se o dědičnost klasického Mendelovského typu
- Na spuštění autoimunitního procesu se pravděpodobně podílí velké množství tzv. **malých genů** a jejich kombinace které podmiňují vysokou interindividuální variabilitu choroby ¹
- První genetické výzkumy vycházely z epidemiologických poznatků o familiárním výskytu RS
- Ebers, G., 1995. Genetic factors in multiple sclerosis. MS Forum, Modern Management Workshop, Boston.

Studie dvojčat

- Nejčastěji jsou postiženi sourozenci nemocných
Pravděpodobnost onemocnění
Jednovaječná dvojčata až 30% riziko
Dvouvaječná 5%

– Kanada, Dánsko
Finsko, VB, USA¹

MZ = 25–30% DZ = 3–5%

– Francie¹

MZ = 5.9% DZ = 3%

– Itálie¹

MZ = 14.5% DZ = 4%

Kumulativní efekt společných genů

- Výchozí pravděpodobnost výskytu v populaci 1/1000
- Zvýšení rizika u příbuzných-sdílení společných genů
  - - Bratranec s RS 7/1000
  - - Vlastní sourozenec 35/1000
  - - HLA-identický sourozenec 80/1000
  - - MZ dvojčata (všechny geny společné) 270/1000
- Identická dvojčata mají nejvyšší riziko
- Dvouvaječná dvojčata mají vyšší riziko než sourozenci, společné gestační a zevní vlivy
- Zevní faktory zvyšují riziko rozvoje RS na každé úrovni

Které geny hrají důležitou roli

- Primární roli v patogeneze RS hraje pravděpodobně geneticky determinovaná imunitní odpověď
- Nejvíce studií se zaměřilo na asociaci s geny pro lidské leukocytární antigeny
- Geny HLA I. a II. třídy
krátké raménko 6. chromosomu
- Kódují buněčné povrchové proteiny
zásadní role v iniciaci imunitní odpovědi
prezentaci antigenů pro CD4+
a CD8+ T-lymfocyty

Které geny hrají důležitou roli

- Mezinárodní studie
- International MS Genetic Consortium
Studie MS Genetics Group , Wellcome Trust Case control Consortium 2011
- V rozsáhlých genome-wide asociačních studiích (GWAS), provedených v evropské populaci byla prokázána asociace RS **HLA- DRB5*0101- DRB1*1501- DQA1*0102- DQB1*0602** haplotypem, zejména s alelou **HLA- DRB1*1501**
- Nosiči tohoto haplotypu mají 3x zvýšené riziko rozvoje onemocnění, u homozygotů dokonce 6x
- *Lincoln et al., 2005; Prat et al., 2005; Sadovnic 2012; Schmidt et al., 2007; Jersild et al., 1972)*

Které geny hrají důležitou roli

- Geny mimo oblast HLA se také podílí na rozvoji a progresi onemocnění
V současné době jsou známy výsledky několika mezinárodních asociačních studií
- Vyšetřením celého genomu 931 rodin 334923 SNP byla prokázána asociace s polymorfismy genů IL2RA a IL7R kódujících CD25 a CD127 reg T buněk
  - IL-2R alfa OR 1.25-($p=2.96 \times 10^{-8}$)
  - IL-7R alfa OR 1.2 ($p= 2,94 \times 10^{-7}$)
- The International Multiple Sclerosis Genetic Consortium Hafler DA al. 2007; N Engl J Med 357:851-62

Které geny hrají důležitou roli

- **Geny kódující**
- **Cytokiny** CXCR5, IL2RA, IL7R, IL7, IL12RB1, IL22RA2, IL12A, IL12B, IRF8, TNFR
- **Kostimulační molekuly** CD37, CD40, CD58, CD80, CD86, CLECL1
- **Signální molekuly** CBLB, GPR65, MALT1, TYK2
- Chybí geny potenciálně se účastnící neurodegenerace
- Mutace genů exprimujících zánětlivé proteiny může mít za následek odlišnou míru jejich exprese, ovlivnění jejich vlastností, stability mRNA a tím i vlastního etiopatogenetického procesu
- Brynedal-2007

Roztroušená skleróza

Environmentální faktory

- **Virové infekce**
- **Sluneční záření a vitamin D3**
- **Stres**
- **Sociální a kulturní faktory**

Roztroušená skleróza

Infekce

- Za nejdůležitější jsou považovány virové infekce často předcházejí rozvoji nebo atace nemoci
- Infekce virem spalniček nebo Epstein-Barrové může vyvolat akutní diseminující encephalomyelitis, způsobit demyelinizaci a poškození nervů
- Tato teorie je podporována pozitivitou tzv. MRZ reakce v nálezech mozkomíšního moku Jedná se o syntézu specifických antivirových protilátek proti neurotropním virům spalniček (M), zarděnek (R) a neštovic (Z) morbilli, rubella, varicella zoster

Infekční etiologie RS

Možné kandidátní mikroorganismy

- Chlamydia
- Herpetické viry
  - HHV-6
  - HSV
  - CMV
  - EBV; HHV-4
  - VZV
- Canine distemper virus
- Spalničkový virus
- Zarděnky
- HTLV-1
- HERV
- Corona virus
- *Bordetella pertussis*
- Virus průšnic

Infekce

- Tyto viry se však v populaci vyskytují běžně, jejich přímý vztah k RS je zpochybňován
- V aktivaci choroby se pravděpodobně uplatňují tyto mechanismy
- Aktivace superantigenu
- kterým virové a bakteriální produkty mohou navodit aktivaci T-lymfocytů
- **Molekulární mimikry**
zkřížená reaktivita mezi infekčním antigenem a vlastní tkání
- Byla nalezena zkřížená reaktivita mezi fragmenty viru hepatitis B, chřipkových antigenů a myelinovým MBP, dále antigenů EBV a PLP

EBV a riziko rozvoje RS

- Neurotropní virus, reaktivuje se stresem
- Vysoká prevalence EBV v populaci
- Riziko rozvoje RS je velmi nízké u lidí, kteří nikdy neprodělali infekci EBV²
EBV infekce je přítomna u >99% RS pacientů
>99% RS pacientů je EBV seropozitivních
(~90% kontrol)³
- Zvýšené riziko rozvoje RS po infekci mononukleózou (symptomatickou infekci EBV) přetrvává až 3 desetiletí¹

¹Nielsen TR *et al.* *Arch Neurol* 2007;**64**:72–75; ²Thacker EL *et al.* *Ann Neurol* 2006;**59**:499–503;

³Ascherio A *et al.* *Epidemiol* 2000;**11**:220–224

HHV-6

- HHV-6- ubikvitární virus-90% populace
- Neurotropní-encefalitis, myelopatie, demyelinizace
- Integruje se do hostitelského genomu a reaktivuje se za určitých okólností např. stresem
- Byl prokázán v oligodendrocytech v plákách RS ale též v CNS lézích jiné etiologie

¹Sanders VJ *et al.* *J Neurovirol* 1996;**2**:249–258; ²Soldan SS *et al.* *Nat Med* 1997;**3**:1394–1397;

³Ablashi DV *et al.* *Mult Scler* 1998;**4**:490–496; ⁴Ablashi DV *et al.* *J Clin Virol* 2000;**16**:179–191;

⁵Ablashi DV. <http://www.hhv-6foundation.org/febpressrelease.pdf>; ⁶HHV Foundation. www.hhv-6foundation.org

HHV-6

- Jeho úloha v etiopatogeneze RS není dosud objasněna
  - Zvýšené titry HHV-6 protilátek u RS
  - výsledky asociačních studií jsou kontroverzní¹⁻⁴
(pozitivní asociace u 29/37 MS studií⁵)
  - Pozitivní asociace u 78% studií (n=38) pokud byl testován zvláště aktivní a latentní virus⁶
u 55% (n=20) pokud byl testován bez rozdělení⁶

¹Sanders VJ *et al.* *J Neurol* 1996;**2**:249–258; ²Soldan SS *et al.* *Nat Med* 1997;**3**:1394–1397;

³Ablashi DV *et al.* *Mult Scler* 1998;**4**:490–496; ⁴Ablashi DV *et al.* *J Clin Virol* 2000;**16**:179–191;

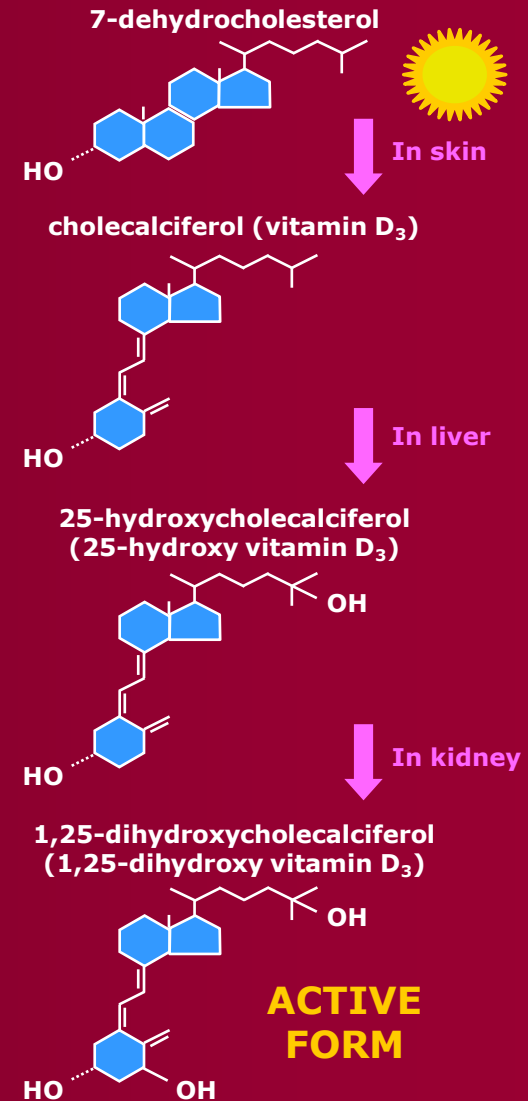
⁵Ablashi DV. <http://www.hhv-6foundation.org/febpressrelease.pdf>; ⁶HHV Foundation. www.hhv-6foundation.org

Sluneční záření a vitamín D3

- Vitamín D3
důležitý zevní rizikový faktor
spolupdílí se v imunitních regulacích
- Hypotéza o souvislosti nedostatku vitamínu D3
a riziku rozvoje RS v určité geografické distribuci
souvisí s prevalencí výskytu tohoto onemocnění
ve středním mírném pásmu

Vliv ultrafialového záření na produkci vitamínu D₃

- Vitamín D₃
- Prekursor (7-dehydrocholesterol) vlivem slunečního záření je aktivován na cholecalciferol
- Ovlivnění imunitního systému:
  - Receptory pro 1,25(OH)₂ vitamínu D₃ byly nalezeny v imunitních buňkách
  - Inhibuje produkci interleukinu-2
  - Redukuje rozvoj a průběh EAE u myší

Vitamín D₃ – produkce v určité geografické oblasti

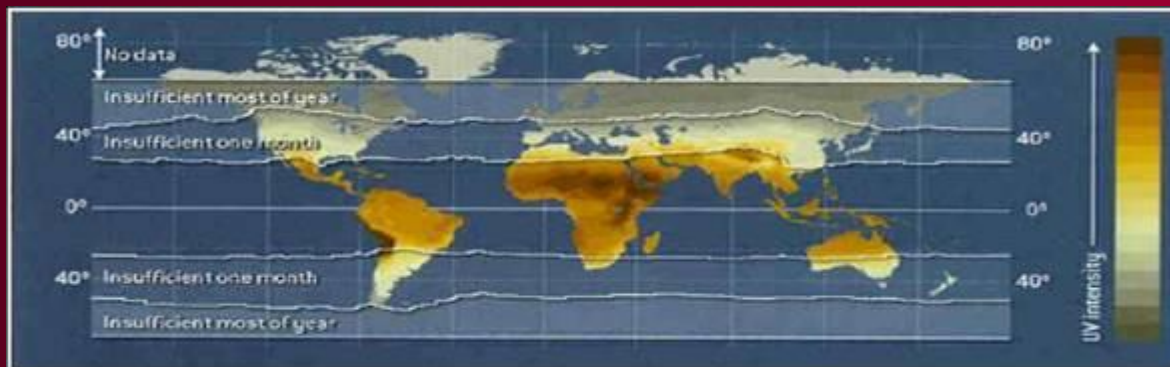
Nedostatek vit D >6 m/r

Nedostatek vit D 1–6 m/r

Vit D celý rok

Nedostatek vit D 1–6 m/r

Nedostatek vit D >6 m/r

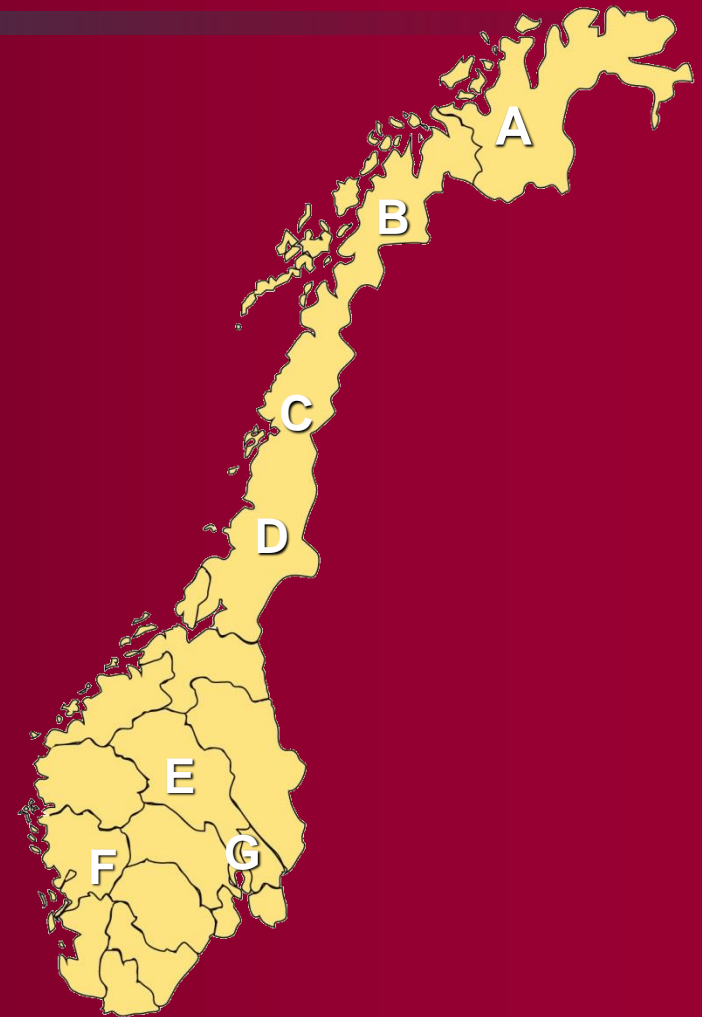
Courtesy of Sarah Chen

Sluneční záření a vitamín D3

- Nízká intenzita slunečního záření
- Nedostatečná produkce vitamínu D3
- Rozdílná prevalence výskytu přímořských oblastech
- Nižší incidence RS v přímořských oblastech než ve vnitrozemí, vyšší příjem vitamínu D3 potravou

Prevalence RS v Norsku

- Prevalence onemocnění v částech Norska (/10⁵):
  - A Finnmark¹ (2003) >83
  - B Troms¹ (2003) >104
  - C Nordland (1999) 106
  - D Nord Trøndelag (1999) 164
  - E Oppland² (2002) 190
  - F Hordaland (2003) 151
  - G Oslo² (2005) 154
- V Norsku prevalence RS nevzrůstá se zvyšující se zeměpisnou šířkou jako v ostatních zemích Evropy a USA

Hlavní biologické účinky vitamínu D₃

- Homeostáza kalcia
Regulace hladiny kalcia a fosforu
absorpce z potravy
reabsorpce kalcia v ledvinách
podporuje mineralizaci kostí
- Regulace imunitního systému
Podporuje imunosupresi, fagocytózu
makrofágů, anti-tumorozní aktivitu
- Prevence karcinomu
Suplementace vitamínem D₃ koreluje
se sníženým rizikem některých typů rakoviny

Hlavní biologické účinky vitamínu D₃

- Neuroprotektce
Indukuje expresi nerve growth factoru
Chrání proti oxidačním radikálům
- calcitrol - aktivní metabolit vitamínu D₃
silný inhibitor EAE
podání u těžce postižených myší vedlo
ke zlepšení disability

Biologické účinky vitamínu D₃

Chronický nedostatek vitamínu D₃ v potravě a slunečního záření může zvýšit riziko rozvoje chronických onemocnění

- Autoimunitní onemocnění
  - RS, revmatoidní artritida, diabetes typ I
- Rakovina
- Afektivní onemocnění

- Dostatečné hladiny vitamínu D₃ mohou snížit riziko rozvoje RS

Biologické účinky vitamínu D₃

- V zimních měsících dochází k nedostatečné syntéze vitamínu D₃
- US Nutrition Guidelines: LOAEL pro vitamin D3 u dospělých činí 2000 IU/day
- Příjem 200 IU/d vitamínu D₃ je pravděpodobně nízký
- Dospělí pravděpodobně potřebují vyšší příjem vitamínu D3 než je v současné době podáváno
- Tolerovaná horní hranice substituce vitamínu D₃ by měla být pravděpodobně revidována z 2000 IU/d na 10 000 IU/d³

¹Haddad JG, Chyu KJ. *J Clin Endocrinol Metab* 1971;**33**:992–995; ²Vieth R. *et al. Am J Clin Nutr* 2007;**85**:649–650; ³Hathcock JN. *et al. Am J Clin Nutr* 2007;**85**:6–18.

Roztroušená skleróza

Stres

- Stres, zejména chronický je důležitým rizikovým faktorem rozvoje a progresu RS
- Hraje významnou roli v aktivaci imunitního systému
- Je prokázáno, že nervový, imunitní a endokrinní systém se navzájem ovlivňují.

Roztroušená skleróza

Sociální a kulturní faktory

- Potrava- změna skladby potravy
omega-3, omega-6 nenasycené mastné kyseliny
- Chemikálie, kouření
- Hygienické podmínky a urbanizace
- Řada teorií- nebylo potvrzeno

Roztroušená skleróza

Jak se mohou jednotlivé faktory podílet na rozvoji RS

Geneticky vnímaví jedinci
(HLA haplotyp)

Nedostatek slunečního záření a vitamínu D3

Nedostatek slunečního záření a vitamínu D3
narušuje dozrávání nervového a/nebo imunitního
systému a imunotoleranci

Urychlení selhání tolerance virovými infekcemi a
nespecifickou stimulací imunitního systému (EBV?)

Současná léčba relabující-remitentní RS

- Dlouhodobá léčba ke zpomalení progresu nemoci
- Léčba akutní ataky onemocnění

Současná léčba RR-RS

- Disease modifying drugs – DMD
Ovlivnění a zpomalení progresse
imunomodulační a imunosupresivní
Léky první volby
- Protizánětlivý účinek
- Interferony beta, Glatiramer acetát
- Aubagio-Teriflunomid

Současná léčba RR-RS

- Léky druhé volby
- Protizánětlivý účinek, částečně neuroprotektivní
- Tecfidera-Dimethyl fumarát
- Natalizumab- monoklonální protilátka
- Gilenya- Fingolimod
- Lemtrada-Alemtuzumab
- Ocrelizumab-Ocrevus

- Z klinických výzkumů vyplývá nutnost zahájení léčby co nejdříve
- Již po první klinické atace - CIS
- **BENEFIT**- Betaferon, **CHAMPS**- Avonex
ETOMS-Rebif, **PRECISE**- Copaxone
- Oddálení druhé ataky a konverze do CDMS o 44%
- Redukce progresu postižení (EDSS) o 40%
- Protektivní vliv na rozvoj nevratného neurologického postižení

- Interferon beta představuje antiproliferativní multifunkční cytokin
- Komplexní imunomodulační efekt- snížení aktivace i průniku agresivních lymfocytů do CNS, snížení produkce prozánětlivých cytokinů, interferonu gama, zvýšení tvorby protizánětlivých cytokinů
- Snižuje propustnost krevně-mozkové bariery
- Interferon beta 1 b - Betaferon
- Interferon beta 1 a- Rebif 22, Rebif 44, Avonex

- **Interferon beta- 1b Betaferon**
Vytvářený Escherichia coli
- Podání s.c., obden, 250 mikrogramů

- **Interferon beta- 1a Rebif 22, Rebif 44**
Vytvářený savčími ovarialními buňkami z čínského křečka
- Podání s.c., 3 x týdně, 22, 44 mikrogramů

- **Interferon beta-1a Avonex**
- Podání i.m., 1x týdně, 20 mikrogramů

- DMD- prokazatelně snižují počet atak o 30-40%, snížení tíže atak, zpomalení klinické progresy a nárůstu ložiskového postižení na MRI
- Nežádoucí účinky - flu-like syndrom, reakce v místě vpichu, deprese, snížení bílých krvinek, elevace jaterních testů
- U některých pacientů dochází k produkci neutralizačních protilátek- tvorba je individuální a dochází k ní asi za 12 měsíců

Glatiramer acetát- Copaxone

- Kopolymer čtyř aminokyselin (glutamát, lysin, alanin, tyrozin) které jsou obsaženy ve stejném poměru jako v myelinovém bazickém proteinu
- Autoagresivní bílé krvinky se naváží na GA, dochází k produkci protizánětlivých mediátorů a produkci neuroprotektivního faktoru
- Podání s.c. 3x týdně denně v dávce 40 mg
- Celková reakce- histaminová, zarudnutí, dušnost, trvající několik minut, lokální reakce

Léky první volby- DMD

léčivo	podání	dávka	frekvence	Obchodní název
INF beta- 1b	s.c.	250	obden	Betaferon
INF beta- 1a	s.c.	22, 44	3 x týdně	Rebif 22 Rebif 44
INF beta- 1a	i.m.	30	1x týdně	Avonex
Glatiramer acetát	s.c.	40	3 x týdně	Copaxone

Indikační kritéria zahájení DMD terapie

- CIS
- Diagnóza RR-RS
  - 2 ataky v posledním roce
  - 3 ataky v uplynulých 2 letech
- **Léčba ataky**
- methylprednisolon-
Solu-Medrol dávka 3-5 gramů
- Snižuje aktivitu zánětu
- Neovlivní progresi onemocnění ani při opakovaném podávání

Léky druhé volby

- Pacient léčený léky I. volby
  - Nedosatečná účinnost
  - U některých těchto léků i neuroprotektivní efekt
-
- Tecfidera-Dimethyl fumarát
  - Tysabri- Natalizumab
  - Gilenya- Fingolimod
  - Ocrevus- Ocrelizumab
  - Mavenclad- cladribinum
  - Lemtrada-Alemtuzumab

Natalizumab - Tysabri

- Jedná se o monoklonální protilátku
- Váže se na adhezivní molekulu VLA-4 na povrchu bílých krvinek a blokuje její vazbu na vaskulární endoteliální buňky
- Brání průniku bílých krvinek do CNS
- Redukuje RR – až o 60%
- Zpomaluje progresi postižení
- Výrazně redukuje aktivitu na MRI mozku až o 90%

Natalizumab - Tysabri

- Je podáván v monoterapii
- Tato vysoce účinná léčba je bohužel spojena s rizikem rozvoje Progresivní Multifokální Leukoencefalopatie - PML
- V současné době nejsou bohužel k dispozici žádné screeningové testy, které by umožnily spolehlivě míru rizika prokázat
- Mezi významné rizikové faktory patří **délka** terapie
- **Předchozí léčba imunosupresivy**
- **Přítomnost protilátek proti JC viru v séru** detekovaných metodou ELISA

Natalizumab - Tysabri

- Riziko rozvoje PML

Délka léčby	Anti-JCV Antibody Negative	Anti-JCV Antibody Positive
	Imunosupresivní terapie -	Imunosupresivní terapie +
1-24 měsíců	<1/1.000	2/1.000
25-48 měsíců	4/1.000	11/1.000

Natalizumab - Tysabri

- Mezi další možné komplikace léčby řadíme
- Infuzní reakci, která se může vyskytnout až u 1% pacientů
- Terapie může až u 6% nemocných navodit produkci neutralizačních protilátek, které snižují její účinnost

FINGOLIMOD- GILENYA

- Jedná se o syntetický analog myriocinu, odvozeného z houby *Isaria Sinclairii*
- Váže se na čtyři z pěti podtříd sfigosine-fosfátových receptorů v lidském organismu
- Receptor S1P1 odpovídá za imunomodulační efekt Fingolimodu
- Po vazbě tohoto receptoru na povrchu bílých krvinek dochází k jejich sníženému cestování z lymfatické tkáně

FINGOLIMOD- GILENYA

- Dochází k signifikantnímu snížení lézí na MR
- Snížení ročního RR 0.18 x 0.40
- Až 70% pacientů je bez ataky po dobu 24 měsíců
- Snížení progresu postižení -17% x 24%
- Klinické studie FREEDOMS, TRANSFORMS

FINGOLIMOD- GILENYA

- Bradykardie- AV blokáda
- Makulární edém – 0.4%
- Oportunní infekce – plané neštovice- VZV
- Elevace jaterních testů
- Leukopenie

- Kauzální terapie RS zatím nebyla zjištěna
- V současné době máme v léčbě RS řadu terapeutických možností. Tyto léky mají zejména efekt protizánětlivý
- Naším zásadním cílem proto zůstává včasná diagnostika RS, co nejčasnější zahájení léčby a tím prevence rozvoje neurodegenerativního procesu a invalidity nemocných

-
- Děkuji za pozornost